

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Факультет економіки та управління
Кафедра економіки і торгівлі

СИЛАБУС
нормативного освітнього компонента
ЕКОНОМІКА ГАЛУЗЕВИХ РИНКІВ

підготовки бакалавра
галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки
спеціальності 051 Економіка
освітньо-професійної програми Аналітична економіка

Луцьк – 2024

Силабус освітнього компонента «Економіка галузевих ринків» підготовки бакалавра, галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки, спеціальності 051 Економіка, за освітньо-професійною програмою Аналітична економіка

Розробник: Самойленко Б.В., старший викладач кафедри економіки і торгівлі, кандидат економічних наук

Гарант освітньо-професійної програми:
Аналітична економіка

Алла СУР'ЯК

Силабус освітнього компонента затверджено на засіданні кафедри економіки і торгівлі
протокол № 1 від 29 серпня 2024 р.

Завідувач кафедри

Олена ПАВЛОВА

I. Опис освітнього компонента

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, освітній рівень	Характеристика освітнього компонента
Денна форма навчання	05 Соціальні та поведінкові науки	Нормативний
Кількість годин/кредитів 120/4	051 Економіка	Рік навчання 3
	Аналітична економіка	Семестр 6-ий
	Перший (бакалаврський)	Лекції 36 год.
ІНДЗ: <u>немає</u>		Практичні 40 год.
		Самостійна робота 36 год.
		Консультації 8 год.
		Форма контролю: екзамен
Мова навчання		Українська

II. Інформація про викладача

Самойленко Богдан Віталійович

Науковий ступінь – кандидат економічних наук

Посада – старший викладач кафедри економіки і торгівлі

Контактна інформація викладача:

Телефон 073 720 20 19

Електронна пошта: samoilenko.bohdan@vnu.edu.ua

Адреса викладання курсу: вул. Винниченка, 28, корпус G ВНУ імені Лесі Українки

Дні занять розміщено на <http://94.130.69.82/cgi-bin/timetable.cgi?n=700>

III. Опис освітнього компонента

1. Анотація освітнього компонента. Освітній компонент "Економіка галузевих ринків" вивчає функціонування та особливості розвитку ринків різних галузей економіки, аналізує поведінку фірм, механізми ціноутворення, бар'єри входу та виходу, рівень конкуренції та державне регулювання. Курс охоплює як теоретичні засади, так і практичні аспекти аналізу ринкових структур та прийняття рішень у різних галузях.

Пререквізити: Освітні компоненти «Прогнозування соціально-економічних процесів», «Економіка ринків праці».

Постреквізити: уміння та навички здобувачів освіти будуть враховуватись при вивченні освітніх компонентів «Фінансово-економічний аналіз», «Інституційна економіка».

2. Мета і завдання освітнього компонента

Мета освітнього компонента – є формування у здобувачів освіти теоретичних знань і практичних навичок з метою аналізу ринкових структур та їхньої взаємодії, оцінки рівня конкуренції та монополізації в галузях, дослідження механізмів ціноутворення та факторів, що впливають на них, аналізу державної політики щодо регулювання галузевих ринків, формування аналітичних навичок для оцінки економічних процесів у конкретних галузях.

3. Результати навчання (компетентності)

Загальні компетентності:

ЗК4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК9. Здатність до адаптації та дій в новій ситуації.

ЗК11. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

Спеціальні компетентності:

СК1. Здатність виявляти знання та розуміння проблем предметної області, основ функціонування сучасної економіки на мікро-, мезо-, макро- та міжнародному рівнях.

СК4. Здатність пояснювати економічні та соціальні процеси і явища на основі теоретичних моделей, аналізувати і змістовно інтерпретувати отримані результати.

СК5. Розуміння особливостей сучасної світової та національної економіки, їх інституційної структури, обґрунтування напрямів соціальної, економічної та зовнішньоекономічної політики держави.

СК8. Здатність аналізувати та розв'язувати завдання у сфері економічних та соціально-трудових відносин

СК10. Здатність використовувати сучасні джерела економічної, соціальної, управлінської, облікової інформації для складання службових документів та аналітичних звітів.

СК12. Здатність самостійно виявляти проблеми економічного характеру при аналізі конкретних ситуацій, пропонувати способи їх вирішення.

СК13. Здатність проводити економічний аналіз функціонування та розвитку суб'єктів господарювання, оцінку їх конкурентоспроможності.

Програмні результати навчання:

ПРН 3. Знати та використовувати економічну термінологію, пояснювати базові концепції мікро- та макроекономіки.

ПРН 4. Розуміти принципи економічної науки, особливості функціонування економічних систем.

ПРН 5. Застосовувати аналітичний та методичний інструментарій для обґрунтування пропозицій та прийняття управлінських рішень різними економічними агентами (індивідуумами, домогосподарствами, підприємствами та органами державної влади).

ПРН 6. Використовувати професійну аргументацію для донесення інформації, ідей, проблем та способів їх вирішення до фахівців і нефахівців у сфері економічної діяльності.

ПРН 7. Пояснювати моделі соціально-економічних явищ з погляду фундаментальних принципів і знань на основі розуміння основних напрямів розвитку економічної науки

ПРН 19. Використовувати інформаційні та комунікаційні технології для вирішення соціально-економічних завдань, підготовки та представлення аналітичних звітів.

4. Структура освітнього компонента

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Практ.	Сам. роб.	Конс.	Форма контролю/ Бал
Змістовий модуль 1: Теоретичні основи та інструменти аналізу галузевих ринків						
Тема 1. Вступ до економіки галузевих ринків: основні поняття та категорії.	8	2	2	4		О, БО(1), Т, РМГ(1) 2
Тема 2. Основні ринкові структури та їх характеристика.	8	2	2	4		О(1), БО, Т(1), РМГ 2
Тема 3. Теоретичні основи конкуренції та монополії.	7	2	2	2	1	О(1), БО, Т(1), СЗ(1) 3
Тема 4. Олігополія та стратегічна поведінка компаній.	6	2	2	1	1	О(1), БО, Т(1), СЗ(1) 3
Тема 5. Вплив бар'єрів входу та виходу на конкурентне середовище.	5	2	2	1		О(1), БО, Т(1), СЗ(1) 3
Тема 6. Антимонопольна політика та державне регулювання ринків.	6	2	2	1	1	О(1), БО, Т(1), РМГ 2
Тема 7. Методологія аналізу галузевих ринків: інструменти та підходи.	6	2	2	1	1	О(1), СЗ(1), Т, Р 2
Тема 8. Ефективність ринку та соціальний добробут	6	2	2	2		О(1), БО, Т(1), СЗ(1) 3
Тема 9. Ціноутворення у різних ринкових структурах.	8	2	4	2		
Разом за модулем 1	60	18	20	18	4	20
Змістовий модуль 2: Аналіз та особливості функціонування галузевих ринків						
Тема 10. Галузеві ринки в енергетиці: особливості та регулювання.	8	2	2	4		О, БО(1), Т, РМГ(1) 2

Тема 11. Фінансові ринки та їхні функції у економіці.	8	2	2	4		O(1), БО, Т(1),, СЗ(1) 3
Тема 12. Ринок телекомунікацій: технологічний розвиток і конкуренція.	7	2	2	2	1	O, БО(1), Т, РМГ(1) 2
Тема 13. Агропромисловий комплекс: структура та державне регулювання.	6	2	2	1	1	O(1), БО, Т(1),, СЗ(1) 3
Тема 14 Ринок транспортних послуг: конкуренція та інфраструктура.	5	2	2	1		O(1), БО, Т(1),, СЗ(1) 3
Тема 15 Цифрова економіка та трансформація галузевих ринків.	6	2	2	1	1	O, БО(1), Т, РМГ(1) 2
Тема 16. Інновації та їхній вплив на конкурентоспроможність галузей.	6	2	2	1	1	O(1), БО, Т(1),, СЗ(1) 3
Тема 17. Глобальні виклики та перспективи розвитку галузевих ринків.	6	2	2	2		O, БО(1), Т, РМГ(1) 2
Тема 18. Підсумковий аналіз та прогнозування галузевих ринків.	8	2	4	2		
Разом за модулем 2	60	18	20	18	4	20
Види підсумкових робіт						Бал
Модульна контрольна робота 1						30
Модульна контрольна робота 2						30
Екзамен						60
Всього годин / Балів	120	22	22	48	8	100

Форми контролю: блиц-опитування (БО), опитування (О), тести (Т), розгляд ситуаційних завдань (СЗ), рефератч (Р), робота в малих групах (РМГ).

5. Завдання для самостійного опрацювання

Самостійна робота з освітнього компонента «Економіка галузевих ринків» передбачає: підготовку до практичних занять відповідно до плану та графіку виконання завдань; оформлення результатів практичних завдань, до усіх видів контролю, зокрема написання поточних контрольних робіт та оцінювання рівня та вчасності виконання Завдання самостійної роботи здобувачів вважаються виконаними, якщо вони: здані у визначені терміни; повністю виконані; не мають логічних і розрахункових помилок. Прийом і консультування щодо виконання завдань самостійної роботи здобувачів проводяться викладачем згідно встановленого графіку.

Питання та завдання для самостійної роботи визначені відповідними темами освітнього компонента.

IV Політика оцінювання

Політика щодо відвідувань занять: відвідування занять є обов'язковим. Здобувачі освіти зобов'язані дотримуватися термінів, визначених для виконання усіх видів робіт, передбачених силабусом. Пропущені заняття відпрацьовувати у визначений час згідно затвердженого графіка.

За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування, участь в наукових заходах тощо) навчання може відбуватись в цей період в онлайн формі або за індивідуальним планом за погодженням із викладачем.

Здобувач освіти повинен старанно виконувати завдання, брати активну участь в освітньому процесі.

Політика щодо зарахування результатів формальної, неформальної та інформальної освіти визначається Положенням про визнання результатів, отриманих у формальній, неформальній та/або інформальній освіті у Волинському національному університеті імені Лесі Українки (<http://surl.li/qbxvmw>).

Політика щодо академічної доброчесності окреслюється Положенням про систему запобігання та виявлення академічного плагіату в науковій та навчальній діяльності здобувачів вищої освіти, докторантів, науково-педагогічних і наукових працівників Волинського національного університету імені Лесі Українки (<http://surl.li/jntduw>) та Кодексом академічної доброчесності Волинського національного університету імені Лесі Українки (<http://surl.li/aagxg>).

Політика щодо дедлайнів та перескладання: у випадку, якщо здобувач освіти не відвідував окремі аудиторні заняття (з поважних причин), на консультаціях він має право відпрацьовувати

заняття та добрати ту кількість балів, яку було визначено за пропущені теми.

Політика щодо додаткових (бонусних) балів: здобувачам освіти можуть бути присуджено додаткові (бонусні) бали, які зараховуються як результати поточного контролю максимум 15 балів за такі види робіт: опубліковану наукову статтю у фахових виданнях України чи рецензованих закордонних журналах – 10 балів; публікацію тез – з виступом на конференції 5 балів, без виступу – 3 бали; підготовку та участь у всеукраїнському етапі предметних олімпіад, всеукраїнському та міжнародних конкурсах студентських наукових робіт – 7 балів; перемогу у всеукраїнському етапі предметних олімпіад, всеукраїнському та міжнародних конкурсах студентських наукових робіт – 15 балів; подачу проектних заявок на участь в студентських програмах обміну, стипендійних програмах, літніх та зимових школах тощо – 7 балів.

V. Політика поточного та підсумкового оцінювання

Порядок організації поточного та підсумкового контролю знань здобувачів освіти регламентується Положенням про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів освіти Волинського національного університету імені Лесі Українки (<http://surl.li/ukitbu>).

Підсумковий семестровий контроль у вигляді екзамену передбачає оцінку засвоєння здобувачем освіти навчального матеріалу на підставі результатів виконання ним усіх видів запланованої навчальної роботи впродовж семестру та враховує бали поточного (40 балів) та підсумкового оцінювання (у вигляді модульних контрольних робіт та/або іспиту (60 балів)).

Підсумкова семестрова оцінка виставляється без складання іспиту, якщо здобувач освіти успішно виконав усі завдання, передбачені силабусом освітнього компоненту, і набрав при цьому 75 балів і більше. Така оцінка виставляється у день проведення екзамену за умови обов'язкової присутності здобувача освіти. У разі незадовільної підсумкової семестрової оцінки, або за бажання підвищити рейтинг, здобувач освіти складає екзамен (60 балів), а його результат за модульні контрольні роботи анулюється.

Екзаменаційна оцінка визначається в балах від 0 до 60 балів за результатами виконання екзаменаційних завдань: два теоретичні питання (по 20 балів за правильну відповідь) та за 1 практичне завдання у вигляді ситуації (задачі, кейсу), яке оцінюється в 20 балів.

Терміни проведення підсумкового семестрового контролю встановлюються графіком освітнього процесу.

Перелік питань на екзамен

1. Поняття та структура галузевого ринку.
2. Види ринкових структур та їхні характеристики.
3. Моделі досконалої та недосконалої конкуренції.
4. Олігополія: основні риси та моделі поведінки.
5. Монополія та її вплив на ринок.
6. Монополістична конкуренція: особливості функціонування.
7. Бар'єри входу на ринок та виходу з нього.
8. Конкурентні стратегії підприємств.
9. Роль держави у регулюванні галузевих ринків.
10. Антимонopolьне законодавство та його вплив на галузі.
11. Економічна ефективність та соціальна справедливість у ринкових структурах.
12. Динаміка галузевих ринків: основні тренди.
13. Взаємодія галузевого та макроекономічного рівнів аналізу.
14. Методологія аналізу галузевих ринків.
15. Галузеві особливості ціноутворення.
16. Еластичність попиту та пропозиції у галузях.
17. Основні фактори, що впливають на попит і пропозицію в галузі.
18. Витрати виробництва та їхній вплив на ринок.
19. Конкурентні переваги підприємств у галузях.
20. Інноваційна діяльність у різних галузях економіки.
21. Роль природних монополій у економіці.
22. Модель "п'яти сил Портера" та її застосування.

23. Державні дотації та їхній вплив на галузі.
24. Роль транснаціональних корпорацій у розвитку галузевих ринків.
25. Стабільність і турбулентність галузевих ринків.
26. Злиття та поглинання як механізм перетворення галузевих ринків.
27. Вплив міжнародної торгівлі на галузеві ринки.
28. Функціонування фінансових ринків.
29. Ринок енергетики: особливості та сучасні тренди.
30. Агропромисловий ринок: структура та регулювання.
31. Ринок телекомунікацій: проблеми та перспективи.
32. Цифрова економіка та її вплив на галузеві ринки.
33. Транспортний сектор: конкуренція та регулювання.
34. Ринок медичних послуг: економічні особливості.
35. Житлово-комунальний сектор та його ринкові характеристики.
36. Фармацевтичний ринок: особливості регулювання.
37. Ринок інформаційних технологій та його динаміка.
38. Ринок праці: взаємозв'язок з іншими галузями.
39. Економічна роль інфраструктури в галузевих ринках.
40. Соціальна відповідальність підприємств у галузевих ринках.
41. Роль реклами та брендингу у конкурентній боротьбі.
42. Технологічні зміни як фактор трансформації ринків.
43. Використання великих даних у аналізі галузевих ринків.
44. Вплив кліматичних змін на галузеву економіку.
45. Вплив пандемій на функціонування галузевих ринків.
46. Виробничі кластери та їхній вплив на конкуренцію.
47. Індустріальна політика держави та її інструменти.
48. Перспективи розвитку галузевих ринків в Україні.
49. Глобалізація та її наслідки для галузевих ринків.
50. Економічна безпека галузевих ринків.

VI. Шкала оцінювання

Оцінка в балах	Лінгвістична оцінка	Оцінка за шкалою ECTS	
		оцінка	пояснення
90–100	Відмінно	A	відмінне виконання
82–89	Дуже добре	B	вище середнього рівня
75–81	Добре	C	загалом хороша робота
67–74	Задовільно	D	непогано
60–66	Достатньо	E	виконання відповідає мінімальним критеріям
1–59	Незадовільно	Fx	необхідне перескладання

Критерії оцінювання результатів навчання:

90-100 балів (відмінно): здобувач володіє понятійним і фактичним апаратом освітнього компонента в повному обсязі, у встановлені терміни й повно виконав завдання поточного оцінювання; відповіді правильні, обґрунтовані, логічні, містять аналіз і систематизацію, зроблені аргументовані висновки та прослідковується активність здобувача працює протягом усього курсу.

82–89 балів (дуже добре): здобувач володіє понятійним і фактичним апаратом освітнього компонента на поглибленому рівні; виконав більшу частину завдань поточного оцінювання; відповіді здебільшого правильні, усі передбачені програмою навчання навчальні завдання виконані, необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані.

75-81 балів (добре): здобувач володіє понятійним і фактичним апаратом освітнього компонента на підвищеному рівні, може усвідомлено застосовувати знання та вміння для висвітлення суті питання; усі передбачені завдання виконані; деякі практичні навички роботи з

освоєним матеріалом сформовані недостатньо.

67-74 балів (задовільно): здобувач володіє понятійним і фактичним апаратом освітнього компонента на середньому рівні, теоретичний зміст курсу освоєний частково, необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, більшість передбачених силабусом завдань виконано.

60-66 балів (достатньо): здобувач володіє понятійним і фактичним апаратом освітнього компонента на прийнятному рівні, теоретичний зміст курсу освоєний частково, деякі практичні навички роботи не сформовані, багато передбачених силабусом завдань не виконані або виконані із значною кількістю помилок.

1-59 балів (незадовільно): здобувач володіє понятійним і фактичним апаратом освітнього компонента на елементарному рівні, теоретичний зміст курсу не освоєний, необхідні практичні навички роботи не сформовані, більшість передбачених силабусом завдань не виконано або містять грубі помилки.

VII. Рекомендована література та інтернет-ресурси

Основна

1. Моряк Т.П. "Економіка галузевих ринків: опорний конспект лекцій". Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2020.
2. Моряк Т.П. "Економіка галузевих ринків: практикум". Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2020.
3. Галушка З.І., Поченчук Г.М. "Економіка: теорія і практика". Чернівці: Чернівецький національний університет, 2020. 232 с.
4. Мельник Л.Г., Карінцева О.І. (ред.) "Економіка і бізнес: підручник". Суми: Університетська книга, 2021. 316 с.
5. Моделі галузевих ринків. Навчально-методичний посібник. Івано-Франківськ: Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, 2020.

Додаткова

1. Куц Л. Л. "Економіка галузевих ринків: конспект лекцій". Тернопіль: ТНЕУ, 2020. 98 с.
2. Майстро С. В. "Теоретико-методичні та нормативно-правові основи державної антимонопольної політики". Вісник Національного університету цивільного захисту України: збірник наукових праць. 2022. Випуск 2 (17). С. 121–128.
3. Майстро С. В. "Теоретико-методичні та нормативно-правові основи державної антимонопольної політики". Вісник Національного університету цивільного захисту України: збірник наукових праць, 2022, випуск 2 (17), с. 121–128.
4. Федорова Н., Зюбанов Г., Ладущина О. "Зміни в умовах регіональної економічної інтеграції: на прикладі трансформації NAFTA-USMCA". Економіка та суспільство, випуск 22, 2020.
5. Шевченко Л. "Методи управління процесами іноземного інвестування на макрорівні". Економіка та суспільство, випуск 22, 2020.

Інтернет-ресурси

1. Економічна Азбука: Цей ресурс містить лекційні матеріали з різних тем, включаючи об'єкт, предмет, методологію та завдання економіки галузевих ринків, галузеву структуру національної економіки, галузеву конкуренцію та конкурентоспроможність тощо. - https://ek-azbuka.wixsite.com/tneu/blank-j2vcb?utm_source=chatgpt.com
2. Міністерство економіки України: <https://www.me.gov.ua>
3. Державна служба статистики України: <https://www.ukrstat.gov.ua>
4. Європейський банк реконструкції та розвитку (ЄБРР): <https://www.ebrd.com>
5. Організація економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР): <https://www.oecd.org>
6. Офіційний сайт Національного банку України. URL: <https://bank.gov>

